

Commentaar op de Bijbel
Galaten

Johannes Calvin

DE BRIEF VAN PAULUS AAN
DE EFEZIËRS

Johannes Calvijn

IMPORTANTIA PUBLISHING

www.calvijn.org
www.importantia.com

Copyright Nederlandse vert. © 2000 Importantia Publishing, Dordrecht.
Oorspronkelijke titel *Commentaires de Jehan Calvin sur le Nouveau Testament*, tôme troisième, Paris, 1855.

Vertaling: Evert van der Poll
Omslag ontwerp: Stef van der Feen, Henk Noppe
Vormgeving: Henk Noppe
Productie en distributie: Ce eL eS (www.cross-link.biz)

Uitgave:
Importantia Publishing
Postbus 9187
3301 AD Dordrecht
tel. 078-6146077
info@importantia.com

www.importantia.com
www.calvijn.org

ISBN-10: 90 5719 108 3
ISBN-13: 978 90 5719 108 4

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No parts of this work may be reproduced in any form by print, photocopy, microfilm, electronic or any means without written permission of the publisher.

INHOUD

INLEIDING	5
HOOFDSTUK 1	9
Efeziërs 1:1-6.....	9
Efeziërs 1:7-12	16
Efeziërs 1:13-14	21
Efeziërs 1:15-19.....	26
Efeziërs 1:20-23.....	30
HOOFDSTUK 2	37
Efeziërs 2:1-3.....	37
Efeziërs 2:4-7	42
Efeziërs 2:8-10.....	44
Efeziërs 2:11-13	49
Efeziërs 2:14-16.....	53
Efeziërs 2:17-22	58
HOOFDSTUK 3	65
Efeziërs 3:1-6.....	65
Efeziërs 3:7-13	72
Efeziërs 3:14-19	78
Efeziërs 3:20-21.....	86
HOOFDSTUK 4	87
Efeziërs 4:1-6.....	87
Efeziërs 4:7-10	91
Efeziërs 4:11-14	97
Efeziërs 4:15-16	108
Efeziërs 4:17-19.....	110
Efeziërs 4:20-24.....	116
Efeziërs 4:25-28.....	120
Efeziërs 4:29-31.....	124
Efeziërs 4:32.....	126
HOOFDSTUK 5	129
Efeziërs 5:1-2.....	129
Efeziërs 5:3-7.....	130
Efeziërs 5:8-14.....	134

Efeziērs 5:15-20	139
Efeziērs 5:21-28a	142
Efeziērs 5:28b-33.....	148
HOOFDSTUK 6	155
Efeziērs 6:1-4.....	155
Efeziērs 6:5-9.....	158
Efeziērs 6:10-13.....	163
Efeziērs 6:14-20.....	167
Efeziērs 6:21-24.....	173

INLEIDING

Het is algemeen bekend dat Efeze een stad in Klein-Azië was die om tal van redenen faam genoot. Lucas vertelt in Handelingen 19 hoe de Heer zich daar door de bediening van Paulus een volk heeft verworven, wat het begin van de gemeente is geweest en welke vordering zij heeft gemaakt. Ik zou het hier alleen willen hebben over hetgeen direct met de inleiding van de brief te maken heeft.

Paulus had de Efeziërs onderwezen in de zuivere leer van het evangelie. Terwijl hij in Rome gevangen zat en zag dat zij behoefte aan bevestiging hadden, heeft hij deze brief geschreven. In de eerste drie hoofdstukken richt hij zich hoofdzakelijk op het loven en prijzen van de genade van God. Vanaf het begin van het eerste hoofdstuk, meteen na de begroeting, spreekt hij over de onverdiende verkiezing van God, opdat de lezers onderkennen dat zij nu tot het Koninkrijk van God geroepen zijn, doordat zij al voor hun geboorte tot het leven waren voorbestemd. Hierin komt de bewonderenswaardige barmhartigheid van God prachtig naar voren: het behoud van de ziel komt voort uit de onverdiende aanneming die er de ware en natuurlijke bron van is. De menselijke geest is te zwak om een zo verheven geheimenis te begrijpen. Daarom begint hij met een gebed tot God of Hij de Efeziërs wil verlichten met de volle kennis van de Christus.

In het tweede hoofdstuk brengt hij de grootheid van de genade nog duidelijker naar voren door haar te vergelijken met hun toestand van weleer. Hij herinnert hen eraan hoe ellendig zij waren, voordat zij tot Christus geroepen werden. Wij kunnen nooit helemaal overzien wat wij allemaal aan de Here Jezus te danken hebben en nooit in voldoende mate waarderen hoe groot zijn weldaden jegens ons zijn, wanneer men ons niet voor ogen houdt hoe ellendig onze toestand buiten Hem was. Er is nog een tweede verduidelijking nodig. Zij waren heidenen en dus vreemd aan de beloften van het eeuwige leven die God uitsluitend aan de Joden had gedaan.

In het derde hoofdstuk stelt hij dat zijn apostelschap in het bijzonder voor de heidenen bedoeld was, opdat zij die lange tijd vreemdelingen waren geweest, nu zouden worden opgenomen in het volk van God. Omdat dit zo ongebruikelijk was en het denken van velen in de war bracht, noemt hij dit een geheimenis dat tot dusver verborgen is geweest. Hij zegt er echter bij dat de bekendmaking van dit geheimenis aan hem is toevertrouwd. Tegen het einde van dit hoofdstuk bidt hij nogmaals of God de Efeziërs een volkomen en levendige kennis van de Christus wil geven, opdat zij niets anders meer zullen begeren te kennen.

Door dit betoog wil hij bewerken dat de Efeziërs zullen onderkennen hoeveel weldaden en genadebewijzen God hen geschonken heeft, en dat zij zich op hun beurt van harte aan Hem zullen geven. Ook wil hij iedere twijfel over hun roeping bij hen wegnemen. Waarschijnlijk was Paulus bang dat de valse apostelen hun geloof in de war kwamen brengen door hen te doen geloven dat zij nog maar voor de helft onderwezen waren. Zij waren heidenen geweest. Toen zij de ware christelijke leer hadden ontvangen, hadden zij niets over de rituelen noch over de besnijdenis horen zeggen. Zij die de Wet onder de christenen in gebruik wilden stellen, zeiden dat iedereen die niet door de besnijdenis aan God was toegewijd, van de wereld was.¹ Ze zongen altijd hetzelfde liedje: niemand mag tot het volk van God worden gerekend zolang hij niet besneden is, en alle rituelen die Mozes bevolen heeft, moeten in acht worden genomen. Vandaar dat zij Paulus in een kwaad daglicht stelden, omdat hij Christus in gelijke mate aan zowel de heidenen als de Joden voorstelde. Zij beweerden dat zijn apostelschap een aantasting van de hemelse leer was doordat hij het genadeverbond aan onreine mensen aanbood en het zodoende misbruikte.

Hij heeft de Efeziërs, die door deze aantijgingen werden overvallen, daarom een remedie willen geven, opdat zij niet van mening zouden veranderen. Enerzijds laat hij hen op indringende wijze zien dat zij tot het evangelie geroepen zijn, omdat zij vóór de grondlegging der wereld waren uitverkoren. Anderzijds drukt hij hen op het hart dat

1 Noot vertaler: Calvijn gebruikt hier het woord "profaan".

zij niet moeten denken dat het evangelie hen zo maar is gebracht, door de wil van mensen of omdat hij naar hen toe gevluht zou zijn. Hij zegt dat toen Christus aan hen gepredikt werd, deze prediking in feite de bekendmaking van het eeuwige geheimenis van God was. Wanneer hij hen de ongelukkige toestand van hun vroegere leven voor ogen houdt, dan onderstreept hij daarmee tegelijkertijd dat zij door een unieke en bewonderenswaardige barmhartigheid van God uit een zo diepe afgrond gekomen zijn. Wanneer hij zegt dat hem het apostelschap voor de heidenen is toevertrouwd, dan is dat om hen te bevestigen in het geloof dat zij eenmaal ontvangen hadden. Het feit dat zij tot de gemeenschap van de kerk geroepen waren, komt namelijk voort uit de wil van God.

Alle uitspraken die we hier aantreffen, zijn echter ook evenzovele vermaningen. Daarmee wil hij de Efeziërs opwekken de weldaden van God te onderkennen.

In het vierde hoofdstuk beschrijft hij het middel waarmee de HEER zijn kerk bestuurt en in stand houdt, namelijk het evangelie dat door mensen gepredikt wordt. Daaruit volgt dat de kerk op geen enkele andere wijze in haar geheel kan worden bewaard en dat dit het doel van de ware toerusting is. Vandaar dat de apostel aan de Efeziërs wil duidelijk maken door welke bediening God onder ons regeert. Vervolgens komt hij te spreken over de vruchten van de prediking, namelijk de onschuld, de heiligheid en alle plichten van een christen. Hij leert niet alleen wat voor leven de christenen in het algemeen moeten leiden, maar voegt er ook bijzondere instructies aan toe die met ieders specifieke roeping te maken hebben (hoofdstuk 5 en 6).

HOOFDSTUK 1

EFEZIËRS 1:1-6

1. *“Paulus, een apostel.”* Omdat hij in al zijn brieven vrijwel dezelfde begroeting gebruikt, althans zonder al te veel verschillen, zou het overbodig zijn hier te herhalen wat elders al is gezegd.¹ Hij noemt zich “een apostel van Christus Jezus”, want allen aan wie de bediening van de verzoening is toevertrouwd, zijn ambassadeurs van Hem. De naam “apostel” is wat specifiek van aard (2 Kor. 5:9-20). Het is namelijk niet zo dat iemand apostel is, alleen al omdat hij een dienaar van het evangelie is, zoals wij verderop bij hoofdstuk 4 vers 11 zullen zien. Hierover is uitvoeriger gesproken in het commentaar bij de brief aan de Galaten (zie Gal. 1:1).

“Door de wil van God.” Niemand mag zich deze eer zomaar toe-eigenen. Men moet wachten op de roeping van God, want alleen daardoor wordt iemand echt een dienaar van Hem. Tegenover het gemor en de aantijgingen van de kwaadsprekers plaatst hij het gezag van God en daardoor haalt hij een streep door alle lichtvaardige discussies.

Degenen die hij aanspreekt als “heiligen”, noemt hij vervolgens “gelovigen in Christus”.² Vandaar dat niemand een gelovige is zonder dat hij eveneens heilig is. Omgekeerd is niemand heilig zonder dat hij eveneens een gelovige is. In het overgrote deel van de Griekse manuscripten ontbreekt het woordje “alle”. Ik heb dat echter niet willen weglaten omdat het net zo goed kan worden toegevoegd.³

3. *“Gezegend zij^a de God.”* Hij prijst op een magnifieke wijze de genade van God ten overstaan van de Efeziërs. Zodoende wil hij hun

1 Noot vertaler: Zie Calvijns commentaar bij Romeinen 1:1.

2 Noot Calvijn: Of “alle heiligen en gelovigen”. Noot vertaler: Calvijn gebruikt voor “gelovigen” het woord “fidèles”, dat ook kan worden vertaald als “getrouwen”.

3 Noot vertaler: zie voetnoot 2 bij dit hoofdstuk.

4 Noot Calvijn: Of “geloofd zij”.

harten opwekken om de weldaden die zij van Hem hebben ontvangen, te onderkennen. Sterker nog, zodoende wil hij hun harten raken, ontroeren en geheel vullen met deze heilige overdenking. Wie onderkent dat Gods goedheid uiterst overvloedig is, wie daarin een volledige vervulling vindt waaraan niets ontbreekt, en wie zich voortdurend oefent in het overdenken daarvan, zal zich niet openstellen voor nieuwe leerstellingen. Immers, daardoor zou deze genade, die men reeds in zijn eigen leven ervaart, kunnen worden verduisterd.

De apostel verkondigt de Efeziërs hoe groot de genade van God ten opzichte van hen wel is, om hen daartegen te wapenen. Zij moeten hun geloof niet door de valse apostelen aan het wankelen laten brengen, als zou hun roeping twijfelachtig zijn en als zouden zij dus een ander middel tot behoud moeten zoeken. Tegelijkertijd laat hij zien waarin de volle zekerheid van het behoud gelegen is, namelijk in de liefde van God in Christus die ons door middel van het evangelie wordt getoond. Om hen een nog grotere verzekering te geven, wijst hij hen op de eerste oorzaak, ofwel de bron, namelijk de eeuwige verkiezing van God. Daardoor neemt Hij ons als zijn kinderen aan nog voordat wij geboren zijn. De Efeziërs moeten weten dat zij behouden zijn door het eeuwige en onveranderlijke raadsbesluit van God en niet door toeval noch door een of andere plotselinge omstandigheid.

Het woord “zegenen” kan verschillend worden opgevat, al naar gelang het op God dan wel op de mensen betrekking heeft. In de Schrift kom ik vier betekenissen tegen.

Wanneer wij God zegenen door zijn goedheid te verkondigen, is dat een zegening van lof. God zegent ons van zijn kant, wanneer Hij een goede afloop schenkt aan onze aangelegenheden en ons in zijn vrijgevigheid het goede schenkt zodat het ons voorspoedig gaat. De reden is dat al ons geluk eenvoudigweg voortkomt uit zijn welbehagen. Vandaar dat wij goed moeten letten op deze manier van spreken waardoor hij zo treffend onder woorden brengt welke kracht er in het enige Woord van God gelegen is. De mensen zegenen elkaar onderling wanneer zij elkaar het goede toewensen. De zegening, tenslotte, die de priesters uitspreken over de kerk en iedere gelovige, gaat in zoverre

boven het gebed uit dat zij een getuigenis is en een soort voorschot op de zegening van God. Aan de priesters is immers de opdracht toevertrouwd om te zegenen in de Naam van de HEER (Num. 6:23).

Hier zegent Paulus God door middel van een lofbetuiging dat hij “ons gezegend heeft”, dat wil zeggen ons met alle zegening of genade verrijkt heeft.

Ik sluit mij aan bij Chrysostomus⁵ die vindt dat de aanduiding “geestelijk” geen impliciete tegenstelling tussen de zegen van Mozes en die van Christus is. De Wet had immers ook haar zegeningen. De volmaaktheid is echter alleen in Christus gelegen, aangezien er in Hem een volmaakte openbaring van de regering van God is die ons direct naar de hemel leidt. Vandaar dat er nu geen behoefte meer is aan beelden. Het lichaam zelf wordt ons geboden.

Wanneer hij zegt “in de hemelse gewesten” (in het Grieks staat er letterlijk “in de hemelsen”⁶), maakt het geen verschil welk woord men voor “gewesten” invult: hemelse “dingen en goederen” of “plaatsen”. Hij heeft alleen willen laten zien hoe uitnemend de genade wel is die ons door Christus gegeven is. Zij maakt ons namelijk gelukkig in de hemel en in het eeuwige leven, en niet in deze wereld. Zoals hij elders leert, bevat de christelijke godsdienst niet alleen beloften voor het eeuwige leven maar ook voor het huidige leven (1 Tim. 4:8). Het doel is echter de geestelijke gelukzaligheid, want de regering van Christus is geestelijk. Hij plaatst Christus tegenover alle beelden uit het jodendom waarin de zegen besloten was onder de Wet. Waar Christus is, zijn al die dingen immers overbodig.

4. *“Hij heeft ons immers in Hem uitverkoren voor de grondlegging der wereld.”* Hier maakt hij van de eeuwige verkiezing het fundament en de eerste oorzaak van zowel onze roeping als alle goede dingen die wij van God ontvangen. Als men vraagt om welke reden God ons heeft

5 Noot vertaler: Chrysostomus, In Epistolam ad Ephesios, Commentarius, homilia I, 1.

6 Noot Calvijn: Of “hemelse plaatsen”. Noot vertaler: Deze letterlijke vertaling wordt door Calvijn aangehouden.

geroepen om deel te hebben aan het evangelie, waarom Hij ons alle dagen zoveel goede dingen schenkt en waarom Hij de hemel voor ons opent, dan moeten wij dus altijd terugkeren tot dit principe: omdat Hij ons heeft uitverkoren voordat de wereld er was. Uit de tijd waarin dit werkwoord wordt gebruikt – “heeft uitverkoren” – moeten wij afleiden dat de verkiezing onverdiend is. Over welke waardigheid of welke verdienste zouden wij van onze kant kunnen beschikken die dateert van vóór de schepping der wereld? De spitsvondigheid die de sofisten aanvoeren, is kinderachtig. Zij zeggen namelijk dat wij niet uitverkoren zijn omdat wij daartoe al waardig waren, maar omdat God voorzag dat wij daartoe waardig zouden zijn.⁷ Wij zijn immers allen in Adam te gronde gericht en verloren? Vandaar dat God niets anders dan dat heeft voorzien, toen Hij ons door zijn verkiezing niet aan de verlorenheid overliet. Paulus gebruikt hetzelfde argument in Romeinen hoofdstuk 9 vers 11 waar hij over Jakob en Esau zegt: “Toen de kinderen nog niet geboren waren en goed noch kwaad hadden gedaan.” Een sofist van de Sorbonne zou hier kunnen tegenwerpen dat zij in de toekomst zeker goed en kwaad zouden doen en dat God dat al van tevoren wist en voorzag. Deze tegenwerping mist echter iedere grond wanneer het gaat over mensen die van nature verdorven zijn en bij wie men niets anders kan aantreffen dan redenen tot verlorenheid.

Hij bevestigt ons voor de tweede keer dat de verkiezing onverdiend is, door eraan toe te voegen dat zij “in Christus” is. Wanneer wij “in Christus” uitverkoren zijn, dan volgt daaruit dat dit buiten ons om plaatsvindt, dat wil zeggen los van iedere overweging van onze waardigheid, en alleen omdat de hemelse Vader ons door de weldaad van de aanneming heeft opgenomen in het lichaam van Christus. Kortom, de Naam van “Christus” sluit iedere verdienste uit, alsmede alles waarover de mensen van zichzelf beschikken. Hij zegt dat wij “in Christus” uitverkoren zijn en daaruit volgt immers dat wij van onszelf onwaardig waren.

7 Noot vertaler: Zie Alexander van Hales, *Summa theologica*, boek I, afd. 28, lid III,2; Bonaventura, *Commentaar op de Sententiën*, boek I, dist. 41, art. I, afd. 2; Albert de Grote, *Commentaar op de Sententiën*, boek I, dist. 38, art. I.

“Opdat wij heilig zouden.” Hij heeft het hier over het dichtstbijzijnde doel, niet over het hoofddoel. Het is heel goed mogelijk dat één en dezelfde zaak twee doeleinden heeft. Bijvoorbeeld, het doel van het bouwen is dat er een huis is. Toch is dat slechts het doel voor de korte termijn. Het uiteindelijke doel is het gemak van het wonen in dat huis. Ik vond het nuttig om dit in het voorbijgaan te zeggen, want Paulus voert direct hierna een ander doel aan, namelijk de heerlijkheid van God. Hier is van geen enkele tegenstelling sprake, want het hoofddoel van onze verkiezing is de heerlijkheid van God. Daaronder komt, op de tweede plaats, onze heiliging als doel. Overigens kan men hieruit afleiden dat de heiligheid, de onschuld en alle deugden waarover de mensen beschikken, vruchten van de verkiezing zijn.

Daarom wijst Paulus door dit zinsdeel nog uitdrukkelijker iedere overweging van verdienste af. Als God in ons iets had voorzien waardoor wij de verkiezing waardig zouden zijn, dan had hij het tegenovergestelde moeten zeggen van wat hier gezegd wordt. Hij geeft aan dat alles wat wij op een heilige en onschuldige wijze doen, voortvloeit uit de verkiezing van God. Hoe komt het dus dat sommigen heilig leven vanuit een eerbiedig ontzag voor de HERE, terwijl anderen zich overgeven aan allerlei soorten van kwaad en zich totaal niet om God bekommeren? Wanneer men geloof hecht aan de woorden van Paulus, dan is er geen andere reden dan dat de laatsten hun natuurlijke staat bewaren, terwijl de eersten zijn uitverkoren tot heiligheid. De oorzaak komt beslist niet ná het gevolg maar gaat er aan vooraf! De verkiezing hangt dus niet van de gerechtigheid van de werken af, want de verkiezing is de oorzaak van deze gerechtigheid, zoals Paulus hier betuigt.

Meer nog, hij verklaart met deze uitspraak dat de verkiezing de mensen geen enkele gelegenheid tot buitensporigheid verschaft, zoals de boosdoeners op godslasterlijke wijze beweren. Zij zeggen: “Laten we zonder zorgen leven zoals het ons goed dunkt, want als wij uitverkoren zijn dat is het onmogelijk dat wij verloren gaan.” Paulus zegt luid en duidelijk precies het tegenovergestelde: omdat God degenen die Hij uitverkoren heeft, ook roept en rechtvaardigt, mag men de heiligheid van het leven niet scheiden van de genade van de verkiezing.

De katharen, celestijnen en donatisten leiden uit deze woorden af dat wij in dit leven al volmaakt kunnen zijn. Hier hoeven wij niet bij stil te staan, want deze volmaaktheid is het doel waar wij ons leven lang naar streven, maar wij zullen haar nooit eerder bereiken dan wanneer wij onze wedloop gelopen zullen hebben.

Waar zijn nu degenen die de leer van de voorbestemming verafschuwen en ontvluchten, als een labyrint waaruit men niet ontsnappen kan, en die haar niet alleen onnuttig maar ook verderfelijk vinden? Integendeel, er is geen nuttiger leer dan deze, mits men er op behoorlijke en bescheiden mee omgaat, namelijk zoals Paulus dat hier doet. In deze verkiezing stelt hij ons voor te letten op de oneindige goedheid van God en spoort hij ons aan Hem te danken. Dit is de ware bron waaruit wij de kennis van de goddelijke barmhartigheid moeten putten. Ook al hanteren de mensen op andere plaatsen allerlei belemmeringen en listen, de verkiezing snoert hen de mond, opdat het niet zullen wagen om ook maar enige lof aan zichzelf toe te zwaaien. Laten wij goed onthouden met welk doel Paulus hier over de voorbestemming spreekt, opdat wij door onze discussies niet op andere doelen gaan letten en daardoor tot een gevaarlijke dwaling vervallen.

“Voor zijn aangezicht in liefde.” De heiligheid voor het aangezicht van God bestaat uit een rein geweten, want God laat zich niet teleurstellen door het uiterlijke voorkomen, zoals de mensen, maar hij kijkt naar het geloof, dat wil zeggen naar de waarheid van het hart. Wanneer men het woord “liefde” op God betreft, dan is de betekenis dat er niets anders is waardoor God werd bewogen om ons te verkiezen dan zijn liefde voor het mensdom. Toch heb ik er de voorkeur aan gegeven de liefde te verbinden met het woord dat er het dichtst bij staat, zodat hij ons duidelijk maakt dat de volmaaktheid van de gelovigen bestaat in liefde. Het is niet zo dat God uitsluitend liefde verlangt. De liefde is echter het bewijs van het eerbiedig ontzag voor de HERE en van de gehoorzaamheid aan heel de Wet.

5. *“Hij heeft ons tevoren ertoe bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen.”* Alles wat nu volgt, voegt alleen maar meer toe aan de lof voor de genade van God. Wij hebben al gezegd met welk doel Paulus

de Efeziërs zo helder en zo nauwgezet wijst op Jezus Christus: de onverdiende aanneming in Hem en de eeuwige verkiezing die daaraan is voorafgegaan. Er is geen bijbelgedeelte waarin de barmhartigheid van God zo uitvoerig en op zo'n magnifieke wijze wordt geprezen. Daarom verdient het onze zorgvuldige aandacht. Paulus geeft hier uitdrukking aan drie oorzaken van ons behoud en even verderop zal hij er een vierde aan toevoegen. De werkzame oorzaak is het welbehagen van de wil van God, de materiële oorzaak is Christus en de uiteindelijke oorzaak is de lof van zijn genade.

Laten we nu eens kijken wat hij over elk van deze oorzaken zegt. Tot de eerste behoort alles wat is vervat in deze zin: "God heeft ons voorbestemd in Zichzelf naar het welbehagen van zijn wil tot de aanneming en Hij heeft een welgevallen in ons gehad door zijn genade."⁸ Met dit woord "voorbestemmen" wijst hij ons opnieuw op de volgorde: wij waren er op dat moment nog niet en dus hadden wij geen enkele verdienste. Vandaar dat de oorzaak van ons behoud alleen uit God is voortgekomen en niet uit ons. Paulus laat het hier echter niet bij en voegt eraan toe: "in Zichzelf"⁹ (εις αυτον). Daarmee geeft hij aan dat God de oorzaak niet buiten Zichzelf (εν αυτον) heeft gezocht, maar dat Hij ons heeft voorbestemd omdat Hij dat zo heeft gewild. De volgende zinsnede is nog duidelijker: "naar het welbehagen van zijn wil." Het zou genoeg zijn geweest om alleen "de wil" de noemen, want het is de gewoonte van Paulus om deze wil te plaatsen tegenover alle oorzaken van buitenaf waardoor God volgens het gangbare denken zou zijn aangespoord. Om geen enkele dubbelzinnigheid te laten bestaan, voegt hij aan de tegenstelling "het welbehagen" toe, een woord dat openlijk en uitdrukkelijk alle verdienste uitsluit. Vandaar dat wanneer de HEER ons aanneemt, Hij niet kijkt naar wie wij zijn en Zich niet met ons verzoent vanwege enige waardigheid in onze persoon. Er is maar één reden waarom Hij dat doet, namelijk zijn

8 Noot vertaler: Hier volgen wij de afwijkende weergave van Calvijn omwille van diens betoog. De NBG-vertaling heeft: "God heeft ons tevoren ertoe bestemd als zonen van Hem te worden aangenomen, naar het welbehagen van zijn wil."

9 Noot vertaler: De NBG-vertaling legt een verbinding met de aanneming: "...van Hem". Calvijn verbindt de woorden met Gods voorbestemming: "...in Zichzelf."

eeuwige welbehagen waardoor Hij ons heeft voorbestemd. Schamen de sofisten¹⁰ zich niet dat zij er andere gezichtspunten bij halen of aan toevoegen, gezien het feit dat Paulus ons zo zorgvuldig verbiedt om hier aan iets anders te denken dan het welbehagen van God?

Om niets te vergeten, voegt hij tenslotte nog toe: “hij heeft een welgevallen in ons gehad” (εχαριτωσεν εν χαριτι). Daarmee zegt hij dat God ons nu liefheeft en voor welgevallig houdt, vanuit een onverdiende liefde die niet te koop is (dat wil zeggen, gebaseerd op enige verdienste of welke oorzaak dan ook, die van ons afkomstig is), want Hij heeft ons uitverkoren voordat wij geboren werden. Hij werd hiertoe uitsluitend vanuit Zichzelf aangespoord.

Als het gaat om de materiële oorzaak van zowel de eeuwige verkiezing als de liefde die nu getoond wordt, spreekt hij echter over “Christus”. Hij noemt Hem “de Geliefde”, opdat wij zullen weten dat de liefde van God via Hem naar ons toevloeit. Hij is dus “de Geliefde”, opdat Hij ons zou verzoenen. Hij voegt er onmiddellijk het laatste en belangrijkste doel aan toe, namelijk de glorieuze “lof” van “zijn genade” die zo uitnemend is. Wie deze heerlijkheid verduistert, probeert dus het eeuwige raadsbesluit van God terug te draaien. Dat is precies wat er gebeurt met de leer van de sofisten die alle zaken ondersteboven zet, opdat de heerlijkheid van ons behoud niet langer in haar geheel aan God alleen zal worden toegekend.

EFEZIËRS 1:7-12

7. *“En in Hem hebben wij de verlossing.”* Dit hoort nog bij de materiële oorzaak, want hij legt uit hoe wij door Christus met God verzoend zijn. Hij heeft ons namelijk door zijn dood met de Vader in het reine gebracht. Daarom moeten wij altijd onze geest richten op het bloed van de Christus, wanneer wij genade bij God zoeken.

10 Noot vertaler: In zijn *Institutie*, III, xxii, 9, bestrijdt Calvijn de mening van Thomas van Aquino dat de voorkennis van de verdienste van onze kant een oorzaak van de verkiezing kan worden genoemd.

Hij zegt echter dat “*de verlossing*” voor ons verworven is “*door het bloed van Christus*”.¹¹ Hiermee verklaart hij dat wij zijn vrijgekocht in die zin dat onze zonden ons niet toegerekend worden. Daaruit komt de onverdiende rechtvaardigheid voort waardoor wij welgevallig voor God zijn en waardoor wij bevrijd zijn van de banden en de tirannie van de duivel en de dood. Wij moeten dus heel goed letten op deze uitspraak over het middel van onze verlossing. Zolang wij aan het oordeel van God onderworpen blijven, zitten wij vast in ellendige banden. Vandaar dat de bevrijding van de veroordeling die wij door onze zonden verdienen, een vrijheid van onschatbare waarde is.

Hij keert weer terug tot de werkzame oorzaak, namelijk dat Christus ons als Verlosser gegeven is, doordat Gods vrijgevigheid zo groot is. Om dit nog duidelijker te maken, gebruikt hij hier het woord “rijkdom”, en even verderop ook nog het werkwoord “overvloedig bewijzen”. Hij is bij lange na niet in staat zich volledig tevreden te stellen met het loven van de goedheid van God, of om de geest van de mensen geheel en al te laten opgaan in de bewondering van deze goedheid, zoals hij erover spreekt. Wat zou ik graag willen dat de geest van de mensen echt gelaafd werd door een levendig begrip van deze overvloed aan genade waar de apostel hier zo hoog van opgeeft en zo verheven over spreekt! In dat geval zou nooit het droombeeld hebben kunnen bestaan – en waarschijnlijk ook niet alle ophef waarmee de wereld zich dacht te kunnen vrijkopen – als zou het bloed van Christus opdrogen en zijn kracht verliezen wanneer het niet geholpen word door redmiddelen die er van elders worden bijgehaald

8. “*In alle wijsheid.*” Hij gaat nu in op de formele oorzaak, namelijk de prediking van het evangelie waardoor de goedheid van God in overvloed over ons heen komt. Christus wordt ons bekendgemaakt door het geloof. Door Hem komen wij tot God en genieten wij de weldaad van de aanneming. Hij tooit het evangelie met eervolle en geweldige titels, namelijk “wijsheid en verstand”, opdat de Efeziërs een afschuw zullen hebben van iedere leer die daar tegenin gaat. Om zich een ingang te verschaffen, deden de valse apostelen het voorkomen

11 Noot Calvin: Of “door wiens bloed wij hebben”.

dat zij iets aandroegen wat veel hoger en veel uitnemender was dan de basisbegrippen die Paulus had onderwezen. Ook de duivel doet zijn uiterste best om het evangelie minder te maken en in diskrediet te brengen en ons zodoende van ons geloof af te brengen. Daarentegen handhaaft en bevestigt Paulus het gezag van het evangelie, opdat de gelovigen daarbij zullen blijven en daarop met zekerheid zullen vertrouwen. Het woordje “alle” geeft dat volledig en volkomen aan.

Omdat de nieuwheid hiervan sommigen verbaasde, gaat hij direct in tegen hun dwaling door te spreken over “*het geheimenis van zijn wil*”, een geheimenis dat God evenwel aan het licht heeft willen brengen. Hierboven heeft hij de oorzaak van de verkiezing toegeschreven aan het welbehagen van God. Nu schrijft hij de oorzaak daarvan toe aan de roeping, opdat de Efeziërs zullen onderkennen dat Jezus Christus hun getoond is en het evangelie hun gepredikt is, niet omdat zij dat verdiend hadden maar omdat het God zo had behaagd.

“*Dat Hij Zich in Hem had voorgenomen.*” Hij ontvouwt de zaken heel voorzichtig, elk in de juiste volgorde. Wat is er immers redelijker dan dit, namelijk dat alleen God kennis had van zijn raadsbesluiten en dat zij verborgen blijven voor de mensen zolang Hij ze voor Zich wil houden? En wat is er anderzijds redelijker dan dat het in zijn wil en macht gelegen is om de tijd vast te stellen waarop zijn raadsbesluiten bekend worden aan de mensen? Hij toont dus het een en het ander. De beslissing om de heidenen aan te nemen is tot nu toe in het raadsbesluit van God verborgen gebleven, maar dan wel in die zin dat Hij deze beslissing slechts voor zich hield tot het moment van haar openbaring. Wanneer hij het een nieuwe en ongebruikelijke zaak vindt dat zij die vreemdelingen voor God waren geweest, nu in de kerk werden ontvangen, beklaagt hij zich dan niet ten onrechte, alsof God niets méér zou mogen weten dan de mensen?

Opdat niemand zich zal afvragen: “Waarom nu en niet op een ander moment?”, voorkomt hij iedere nieuwsgierigheid omtrent de tijd die God heeft bepaald. Hij noemt deze tijd “de volheid der tijden”, dat wil zeggen geschikt en gelegen, zoals in Galaten hoofdstuk 4 vers 4. Laat iedere menselijke vermetelheid en aanmatiging zich hier inhouden.

Laat zij zich onderwerpen aan de voorzienigheid van God, wanneer het erom gaat de verandering en de tijdsindeling der dingen te beoordelen. Hierop heeft ook het woord “voorbereiding” betrekking, want de rechtmatige indeling en voorbereiding van alle dingen hangt af van het oordeel van God.

“*Om ... samen te vatten.*”¹² De oude Latijnse vertaler heeft hier “weer oprichten”.¹³ Erasmus heeft eraan toegevoegd: “samenvattend”.¹⁴ Wat mij betreft, houd ik liever vast aan de eigenlijke betekenis van het Griekse werkwoord *ανακεφαλαιωσασθαι*, omdat deze beter bij de draad van het betoog past. Naar mijn oordeel bedoelt Paulus dat alle dingen buiten Christus uiteenvallen, maar door Hem in een bepaalde orde en in de juiste toestand teruggebracht worden. Kunnen wij in deze wereld buiten Christus in feite iets anders zien dan letterlijk puinhopen? Aangezien wij door de zonde van God gescheiden zijn, kan het immers niet anders dan dat wij op een ellendige wijze verspreid en verstrooid zijn? De juiste staat van de schepselen is dat zij zich aan God verbinden. Paulus zegt dat dit “samenbrengen” (*ανακεφαλαιωσιν*) “in Christus” tot stand is gebracht. Daardoor worden wij hersteld tot een passende en goed geregelde staat. Doordat wij op zijn lichaam zijn geënt, zijn wij verenigd met God en over en weer leden van elkaar (vergelijk Rom. 11:26-24). Kortom, zonder Christus is de hele wereld een vreemde afgrond en een afschuwelijke verwarring. Alleen Hij brengt ons in ware eenheid samen.

Waarom voegt hij echter de hemelse schepselen toe aan deze categorie? De engelen zijn immers nooit van God gescheiden en bijgevolg dus ook nooit verstrooid? Sommigen leggen dit zo uit: de engelen worden “bijeengebracht” omdat de mensen met hen verenigd zijn, opdat de engelen en de mensen samen met God verbonden zullen zijn en in deze gelukkige eenheid een gemeenschappelijke zaligheid

12 Noot Calvin: Of: “opdat Hij in de bedeling van de vervulling van de tijden alle dingen samen bijeen zou brengen in Christus, zowel wat in de hemelen is als wat op de aarde is.”

13 Noot vertaler: De Vulgaat vertaalt: “...instaurare omnia in Christo.”

14 Noot vertaler: Erasmus vertaalt: “...ut summam instauraret omnia per Christum.” Des. Erasmi Opera Omnia, band VI, p. 405.

zullen verkrijgen. Zeggen wij doorgaans niet dat een bouwwerk dat op diverse plaatsen op instorten staat, of reeds ingestort is, in zijn geheel herbouwd moet worden, ook al zijn er nog enkele onderdelen van intact? Inderdaad, niets weerhoudt ons ervan om te zeggen dat de engelen “samengevat” worden, niet vanuit een verstrooiing maar ten eerste opdat zij zich volkomen en geheel aan God verbinden en vervolgens opdat zij onophoudelijk vast in die toestand blijven. Welke verhouding bestaat er immers tussen het schepsel en de Schepper als er geen middelaar tussen hen is. Aangezien zij schepselen zijn, zouden zij, wanneer zij niet door tussenkomst van Christus bewaard waren, aan de verandering en aan de opstandigheid onderworpen zijn en dus niet eeuwig gelukkig zijn. Wie zou dus kunnen ontkennen dat zowel de engelen als de mensen door de tussenkomst en de genade van de Christus in een vaste en blijvende staat zijn teruggebracht? De mensen waren verloren en dat gevaar bedreigde ook de engelen. Christus heeft hen echter samengevoegd met God, zijn Vader, door zowel de engelen als de mensen in zijn lichaam te verzamelen, opdat er een waarachtige en vaste verbintenis zou zijn, in de hemel en op de aarde.

11. *“In wie wij tot het erfdeel geroepen zijn.”*¹⁵ Hij begint nu met het maken van een verdeling. Tot dusver heeft hij over alle uitverkorenen in het algemeen gesproken. Nu spreekt hij over zichzelf en de Joden, men kan ook zeggen: over allen die als het ware de eerste oogst van de christelijke godsdienst waren. Vervolgens komt hij te spreken over de Efeziërs. Dit is zeer behulpzaam om hen te bevestigen (ik bedoel de Efeziërs), want hij plaatst hen in dezelfde categorie als zichzelf en de andere gelovigen die als het ware de eerstgeborenen van de kerk zijn. Het is alsof hij wilde zeggen: “De toestand van alle gelovigen is dezelfde als die van jullie. Wij die als eersten door God geroepen zijn, erkennen dat dit voortkomt uit zijn eeuwige verkiezing.” Hij laat zodoende zien dat allen, van de eerste tot en met de laatste (zo gezegd) het behoud louter door genade verkregen hebben, dat allen

15 Noot vertaler: Hier volgen wij de afwijkende weergave van Calvijn omwille van diens betoog. De NBG-vertaling heeft: “In wie wij ook het erfdeel ontvangen hebben.”